

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

8. De gestu & ritibus antiquorum in numerando & eloquendo per gestus:
Et de hoc curiosæ Astabasdæ obseruationes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

hanc, nisi inferiores confugiunt.

At in blandiendo, fatendo, fatisfaciendo, rogando, lenis & submissa. Suadentium, & momentium, & pollicentium, & consolantium grauis. In metu, & verecundia contracta: in adhortationibus fortis, disputationibus teres, miseratione flexa, & flebilis, & consulto quasi obscurior, at in egressionibus fusa, & securæ claritatis, in expositione, ac sermonibus recta, & interacutum sonum, & grauem media. At tollitur autem concitatis affectibus, compositis descendit, pro vtriusque rei modò altiùs, vel inferiùs. Hoc profectò, qui præstare poterit, pronuntiationis assequetur perfectionem.

*Viciu vari-
tu in actio-
ne commen-
datur in
Gratiano.
Aulonius
in actione
grat. ad Gra-
tianum Im-
perat.* Et hanc ipsam virtutem Aulonius commen-
dat in Gratiano. Quis tenor vocis cum incitata
pronuntias, quæ inflexio remissa, quæ tempe-
ratio cum vtraque dispensas. Quis Oratorum
læta iucundius, facunda cultius, pugnantia de-
sius, aut densata glomeratius dixit: aut quod
est cuique liberum cogitauit.

Cicero 3. de Orat. 216. pronuntiationem in
plura genera diuidit, lenem, asperum: contra-
ctum, diffusum: continenti spiritu, intermisso:
fractum, scissum: flexo sono, recto: attenua-
tum, inflatum. Hi sunt (inquit) actoris, vt pictori
expositi ad variandum colores.

Iracundiæ amant acutum, incitatum; crebro
incidens.

Miserationes, flexibile, plenum, interrup-
tum, flebile.

Metus, demissum, hæsitans, & abiectum.

Vis, contentum vehemens, imminens qua-
dam incitatione grauitatis.

Voluptas, effusum, lenem, tenerum, hilaratum,
ac remissum.

Molestiæ, graue, ac vno pressu obductum.

De gestu, & ritibus antiquorum in nume-
rando, & loquendo per
gestus.

Et de hoc curiosæ Astabasdæ obser-
uationes.

CAPVT VIII.

Restat altera pars actionis gestus, cuius lo-
quax est quodammodo silentium, siqui-
dem Cassiodorus in varijs, Orchestrarum lo-
quacissimas manus, linguosos digitos, silenti-
um clamoribus nominat, & eius expositionis
tacite meminit, quam Musa Polyhymnia re-
perisse narratur. His corporis, maxime verò di-
gitorum signis in numerando plurimum vlos
fuisse veteres, testatur Nicolaus Smyrnæus A-
stabas, qui libellum à doctiss. Morello edi-
tum de ea re conscripsit; *Ἐφραστὶ τὸ δακτυ-
λικὸν μέτρον.* Non erit hic à re alienum quæ-
dam capita subijcere, vt inde varios vermicu-
latorum digitorum flexus, vt loquitur Martia-
nus, nec non nimis fortasse putidam in eo an-
tiquorum inuentorum subtilitatem lector a-
gnoscat.

*Gestui lo-
quax silen-
tium.
Marius lo-
quaces.
Digiti lim-
guosi.
Nicolaus
Smyrnæus
Astabas.*

RATIO ANTIQVORVM PVTDIVS CVLA NVMERANDI,
& loquendi per gestus.

ΕΝ τῆ ταῖς χειρὶ καθέξει τούς ἀριθμούς οὐ-
τάς, καὶ ἐν τῇ εὐωνύμῳ αἰὲς ὀφείλεις τὰς
μονάδας, καὶ δεκάδας, κρῆσεις. ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ τὰς
ἑξακοντάδας, καὶ χιλιοντάδας, τούς δὲ ἐπέκεινα
τῶτων ἀριθμούς χαρὰ τῆν ἐν λευκῷ γὰρ ἔχεις ὁ-
πως καθέξεις ἐν ταῖς χειρὶ.

Ζυσελλομένῃ τῷ πρώτῃ τῷ μικροῦ δακτύ-
λου τοῦ μὲν καλουμένῃ, τῷ δὲ τῆ τῆ ἄριων
ἑκταμένῃ, καὶ ἰσα μένων ὀφείλεις, κατέχεις

IN manibus ita numeros continebis: & in
manu quidem læua unitates & decades
tenere debes; in dextra verò centenarios, &
millenarios. Numeros autem, qui hos exce-
dunt, notare alicubi oportet. Nam integrum
tibi non erit illos manibus continere.

Minimo seu auriculari digito contracto:
quatuor verò reliquis extensis, & erectis, in
læua quidem manu unitatem solam con-
tines.

K k k tines,

ε̄ ρ̄ τ̄ η̄ δ̄ ρ̄ σ̄ η̄ ᾱ χ̄ η̄ ρ̄ ῑ ο̄ ῑ ᾱ δ̄ ᾱ μ̄ ῑ ᾱ ρ̄ ε̄ ε̄ τ̄ η̄ δ̄ ε̄
ξ̄ ῑ χ̄ ῑ λ̄ ῑ ο̄ ν̄ τ̄ ᾱ μ̄ ῑ ᾱ ρ̄ .

Καὶ πάλιν συσπλομένη, καὶ τὸ ᾱ, καὶ τὸ
μ̄, αὐτὸν δευτέρου δακτύλου τὸ παραμένον, καὶ
ἐπιβάτης γλαυμένη. τὸ δὲ λοιπὸν τριῶν, ὡς ἐρη-
μῶ, ἡπλαμένον, κρατῆς ε̄ ρ̄ τ̄ η̄ ε̄ ὡς ὁμοῦ, ἄρα,
ε̄ ε̄ τ̄ η̄ δ̄ ε̄ ξ̄ ῑ χ̄ ῑ λ̄ ῑ ο̄ ν̄ τ̄ ᾱ μ̄ ῑ ᾱ ρ̄ ε̄ .

Τὸ δὲ β̄ ο̄ ζ̄ ἴτα συσπλομένη, ἥτοι τὸ σ̄ ᾱ ρ̄
ε̄ ἰ β̄ ο̄ ζ̄ ἴτα, καὶ μ̄ ε̄ ᾱ ρ̄, καὶ τὸ ἴτα ἑτέρων δύο, τὸ δὲ
δ̄ λοιπὸν δύο ἐπιβάται, τὸ λιγυρὸν λέγει καὶ
τὸ ἀνιχερῶ, ἥτοι ἀπὸ κρατῆς ε̄ ρ̄ τ̄ η̄ λ̄ ᾱ ρ̄,
γ̄ ε̄ ε̄ τ̄ η̄ δ̄ ε̄ ξ̄ ῑ χ̄ ῑ λ̄ ῑ ο̄ ν̄ τ̄ ᾱ μ̄ ῑ ᾱ ρ̄ ε̄ .

Πάλιν συσπλομένη τὸν δύο, τὸ μέν, καὶ τὸ
παραμένον, ἥτοι τὸ δευτέρου ζ̄ ἴτα, καὶ τὸ ᾱ
λαυρὸν ἐπιβάται, τὸ ἀνιχερῶ λ̄ ᾱ ρ̄, καὶ
τὸ λιγυρὸν, καὶ τοῦ β̄ ο̄ ζ̄ ἴτα, ἥτοι ἀπὸ κρατῆς,
ε̄ ρ̄ τ̄ η̄ λ̄ ᾱ ρ̄, ε̄ ρ̄ τ̄ η̄ δ̄ ε̄ ξ̄ ῑ χ̄ ῑ λ̄ ῑ ο̄ ν̄ τ̄ ᾱ μ̄ ῑ ᾱ ρ̄ ε̄ .

Πάλιν δὲ ζ̄ ἴτα καὶ μ̄ ε̄ ο̄ συσπλομένη, καὶ τὸ
λοιπὸν τριῶν ἡπλαμένον, ἥτοι ἀπὸ ἀπὸ
κρατῆς ε̄ ρ̄ τ̄ η̄ λ̄ ᾱ ρ̄, ε̄ ρ̄ τ̄ η̄ δ̄ ε̄ ξ̄ ῑ χ̄ ῑ λ̄ ῑ ο̄ ν̄ τ̄ ᾱ μ̄ ῑ ᾱ ρ̄ ε̄ .

Τὸ ἐπιβάτης πάλιν δὲ καὶ δευτέρου συσ-
πλομένη, καὶ τὸν λοιπὸν ἡπλαμένον, κρατῆς,
ε̄ ρ̄ τ̄ η̄ ε̄ ὡς ὁμοῦ, ε̄ ρ̄ τ̄ η̄ δ̄ ε̄ ξ̄ ῑ χ̄ ῑ λ̄ ῑ ο̄ ν̄ τ̄ ᾱ μ̄ ῑ ᾱ ρ̄ ε̄ .

Τὸ μ̄ ε̄ ᾱ ρ̄ πάλιν τὸ καὶ πρῶτον ἐπι-
βάτης, καὶ τὴν πάλιν προσβαίων, τὸ δὲ
δ̄ λοιπὸν ἡπλαμένον ὀρθῶν, ἥτοι ἀπὸ κρατῆς
ε̄ ρ̄ τ̄ η̄ λ̄ ᾱ ρ̄, ε̄ ρ̄ τ̄ η̄ δ̄ ε̄ ξ̄ ῑ χ̄ ῑ λ̄ ῑ ο̄ ν̄ τ̄ ᾱ μ̄ ῑ ᾱ ρ̄ ε̄ .

Τὸ δευτέρου πάλιν δὲ καὶ πρῶτον ἀσπίδας
ἐπιβάτης καὶ κλινῶν ἀπὸ τὴν κλινῶν τε-
λέως προσεγγίσει, καὶ μ̄ ε̄ ᾱ ρ̄, καὶ τὸν β̄ ο̄ ζ̄ ἴτα,
καὶ τὸν τριῶν, καὶ τὸν τετάρτου, καὶ
πέμπτου, ὡς προσηλα, ἡπλαμένον ὀρθῶν, τὸ γ̄
νόμον σχῆμα, ε̄ ρ̄ τ̄ η̄ λ̄ ᾱ ρ̄, ε̄ ρ̄ τ̄ η̄ δ̄ ε̄ ξ̄ ῑ χ̄ ῑ λ̄ ῑ ο̄ ν̄ τ̄ ᾱ μ̄ ῑ ᾱ ρ̄ ε̄ .

Ὅτως ε̄ ὡς καὶ τὸν ζ̄ ἴτου ὁμοίως γινόμε-
νη, καὶ μ̄ ε̄ ᾱ ρ̄, καὶ τὸν ἀμιανδῶ, τὸν πρῶτον, καὶ
τὸν δευτέρου, κατὰ τὸ αὐτὸ σχῆμα, ε̄ ρ̄ μ̄ ε̄
τ̄ η̄ ἀριστῶ ἡπλαμένον ὀρθῶν, ε̄ ρ̄ τ̄ η̄ λ̄ ᾱ ρ̄, ε̄ ρ̄ τ̄ η̄ δ̄ ε̄ ξ̄ ῑ χ̄ ῑ λ̄ ῑ ο̄ ν̄ τ̄ ᾱ μ̄ ῑ ᾱ ρ̄ ε̄ .

tines, in dextra verò millenarium vnam
I. I. M.

Rursus contracto minimo, & medico, reli-
quis tribus, ut dicimus explicatis: in leua duo,
in dextra millia duo tenes.

II. II. M.

Tertio autem, qui medius, & infamis dicitur,
compresso, iacentibus alijs duobus, ac reli-
quis extensis, in indice nimirum, & pollice, qua-
eontines, in sinistra quidem tria sunt, in dextra
verò tria millia.

III. III. M.

Porrò duobus medijs incuruatis, nempe
medio, & medico: & reliquis extensis, nempe
pollice, indice, & auriculari, exprimis in
sinistra quidem quatuor: in dextra quatuor
millia.

IV. IV. M.

Rursus tertio, mediove contracto, & qua-
tuor ceteris expansis, denotas quinque, leua,
ac dextra quique nulla.

V. V. M.

Præterea incuruatis infanti, & annulari, &
reliquis exporrecbis, in sinistra tenebis seati-
um: in altera sex millia.

VI. VI. M.

Item minimo, auriculariue extenso, &
palmae radice, seu brachiali apposto, reliquis
elevatis, designas septem, leua altera septem
millia.

VII. VII. M.

Rursus annulari, medioque pariter exporrec-
to, & inflexo, donec extremam vltimam partem
apud contingat, adiacente etiam minimo, reli-
quis tribus, medio, indice, & pollice sublati:
gelus, qui sit in sinistro, exprimit octo, in dex-
tra octo millia.

VIII. VIII. M.

Sic igitur tertio digito, siue medio pariter
constituito, atque alijs duobus ita positis,
primo, auriculari videlicet, & secundo, siue
medico, eadem conformatione, in leua decla-
rant nouem, in dextra nouem millia.

IX. IX. M.

Præ-

Πάλιν τὴν χειρὸν συνημμένων ἰσαμένων καὶ ἐν σχηματι γωνίας, καὶ πρὸς τὴν παλάμην ἔθεν βλέπόντων, τὴν δὲ ἀντιχειρὸν ἐπάνω τῶν μέσων, καὶ τὴν δακτύλῳ, καὶ κωνδύλῳ δὲ πρὸς τὴν ῥίζην ὅτι ἡ αὐτὴ δακτύλος κειμένη, καὶ πρὸς τὴν παλάμην ἠρμωμένη, καὶ ἔλαχαν ἔπάνω δὲ ἀντιχειρὸν κειμένη ἐπὶ τῆς πρώτης ἀρθρώσεως αὐτῆς, ἀχρὶς αὐτῆς τὸν ἀκρὸν ἐπὶ τῷ εἰδη συμπίπτει δὲ ἀντιχειρὸν, ὁ γδοκοντα τὸ τριῖτον δῆλοι καὶ ὀκτακόσια αὐ.

Ἄλλοις τὴν χεῖρα παλάμην δίκην σπειλας, ὁρῶντες ὅτι δὲ ἀντιχειρὸν, καὶ τοὺς ἄλλους ἐκτείναι δακτύλους, τὴν δὲ λιχανὸν ἀφείας, ὡς ἀπὸ τῆς σπειλας δὲ γρόνθον ἐγένετο, τὸ τοῦτον σχῆμα, ἐπὶ τῆς ἐπὶ ὀνόματι χειρὸς, δῆλοι ἐκνεύοντα, ἐπὶ τῆς δεξιάς ἑκακοντα.

Rursus tribus iunctis, erectisque, ad figuram anguli, & ad palmam prospicientibus, pollice autem supra medium, & tertium digitum innitente, & incumbente curvatura, que ad radicem ipsius est, & ad palmam adaptato, atque indice super illi circumflexo ad primum articulum, donec summitate concidat in moxtem pollicis: talis gestus in dextra effingit octoginta, & octingenta in laeva.

Denique manu palmi instar contracta, erecto pollice, ac digitis tribus extensis, dimisso iadicæ, vt à contractione flexus asloctur.

cuiusmodi gestus in sinistra nonaginta indicat, in dextra nonaginta, LXXX.

DCCCC.

NEque verò tantum numeralis, sed & per determinatos quosdam gestus collocatos fuisse narrat Isidorus l. i. c. 25.

Sunt quedam & digitorum notæ, sunt & oculorum, quibus secum taciti, proculque adstantes colloquuntur: sic mos est militaris, quoties consentiat exercitus, quia voce non potest, manu promittat. Alij quia voce non possunt, gladiatorum motu salutent. Vnde etiam Ennius, de quadam impudica, quasi in choro pila ludens datatim dat se, & communem facit. Alium tenet, alij adnectat, alibi manus est occupata, alij dat annulum spectandum, & à labris alium inuocat, cum alio cantat, at tamen alijs dat digito literas, & Salomon annuit oculo, terit pede, digito loquitur. Testatur id quoque saltatio Chitonomicæ, qua motus manuum ad numerum compositus, affectus animi prædebat. Et vt aliquid ex sacris recensemus, extat libellus Ariæ Montani, qui Hieronymias inscribitur, de gestu, & actione, è quo varias gestuum significationes colligas, quas ipse ex sacro instrumento confirmat: Ego (quod huius magis proprium est instituti) Orationum, Poëtarumque aliquot testimonij demonstabo.

VARIÆ GESTVVM NATVRALIVM SIGNIFICATIONES, EX SACRIS, & PROFANIS.

CAPVT IX.

OMnis motus animi (quod præclare à Marco Tullio dictum est) suum quendam à natura habet vultum, & sonum, & gestum, totumque corpus hominis, & eius omnis vultus, omnesque voces, vt nerui in fidibus, ita sonant, vt à motu animi quoque sunt pulsæ. Itaque non erit superuacaneum hæc de motu naturali præmittere.

Capitis demissio mortificam, & luctum consequitur: estque is habitus solemnior, ijs qui diuini iuræ deprecandæ causâ ad squallorem se abijciunt, quanquam id non nunquam vitio hominum, simulatione magis, & imitatione veritatis, quam certo & constanti animi proposito fiat. Sic D. Remigius Clodouæum Regem Francorum, ad Christianam demissionem hortatus, dixit,

Mutu depona colla Sicambæ.

Caput attollere, superbientium, & arrogantium gestus est, ἀρχένα γὰρ πορ ἀέπερ apud Nonnum Dionysiacon 19. Cornicem ferocem erigere, id est superbire.

Caput: